

4.4 Vyhodnocování otevřených úloh

Otevřenou úlohou se většinou rozumí taková, kde žák odpověď nevolí, ale tvoří. Ale i u uzavřených úloh často žák musí odpověď nejprve vytvořit, aby mohl v záznamovém archu nebo na počítači zaškrtnout správnou variantu. Ve zjednodušeném slova smyslu se tedy jako otevřená úloha chápe ta, kde žák svou odpověď „nezaškrťává“ z nabídnutých možností, ale „vписuje“. V mezinárodních výzkumech PISA se otevřená úloha chápe úžeji, a sice jako úloha, u které může být správně více různých řešení nebo postupů (ty označuje jako otevřené s tvorbou odpovědi). Úlohy, kde žák odpověď „vписuje“, ale vyhodnocení je poměrně jednoznačné, např. i počítačem, jsou chápány jako uzavřené (uzavřené s tvorbou odpovědi). Úlohy „zaškrťovací“ jsou označeny jako uzavřené s výběrem odpovědi.

Z výše uvedeného je zřejmé, že míra otevřenosti úlohy může být různá a že nemusí panovat obecná shoda v tom, co je a co není otevřená úloha. My budeme dále označovat jako otevřené úlohy všechny ty, kde žák odpověď „vписuje“, a pojednáme jednotlivé typy otevřených úloh podle míry jejich otevřenosti. Toto dělení je důležité zejména z hlediska nároků na vyhodnocování.

Typy otevřených úloh z hlediska míry otevřenosti žákova řešení:

- doplňovací
- se stručnou odpovědí
- se širší odpovědí
- se širokou odpovědí (esej test)

4.4.1 Úlohy doplňovací

Ve výzkumu PISA jsou tyto úlohy označovány jako uzavřené s tvorbou odpovědi. Někteří autoři⁸³ tyto úlohy pojmenovávají „situační“. U tohoto typu úloh je míra vyvozování správnosti odpovědi při hodnocení minimální. Zpravidla jde o vepsání jednoho čísla či slova. Tyto úlohy může vyhodnocovat počítač. Důležité je, aby byly ve vyhodnocovacím klíči jako správné odpovědi definovány opravdu všechny možné. Např. pokud se očekává správná odpověď 0,8, je nutno počítat s tím, že správné je též vyjádření ve zlomku $\frac{4}{5}$, někdy též vyjádření v procentech 80 % (viz též příklad 4.40). V českém či cizím jazyce si lze představit jako správná řešení určitý okruh synonym, kde navíc vyjádření v určitém pádu nemusí mít vliv na správnost řešení. Pokud by byl kódový klíč v tomto smyslu neúplný, tak při počítačovém vyhodnocování by byly neuvažované varianty vyhodnoceny jako chybné odpovědi. Při kódování odborníkem by patrně došlo k tomu, že by si odborník jiného možného správného řešení všiml a při vhodně nastavené komunikaci s ostatními hodnotiteli by mohlo dojít k rychlému doplnění kódového klíče. Toto je řešitelné i při počítačovém hodnocení, když bude nejprve zpracován přehled všech možných odpovědí a teprve z něho se vyberou všechny správné odpovědi (viz příklad 4.39). To však není možné v případě, kdy je tato úloha použita v rámci adaptivního testu, kdy vyhodnocení musí být okamžité.

⁸³ Byčkovský, P. (1982). *Základy měření výsledků výuky. Tvorba didaktického testu*. Praha: ČVUT. Chráska, M. (1999). *Didaktické testy*. Brno: Paido.